

Nr 171.

Av herr **Bergman m. fl.**, om anslag till en professur i svenska språket och litteraturen vid universitetet i Dorpat.

Vid fjolårets riksdag väcktes i bägge kamrarna motioner (I: 109 och II: 201) om ett anslag av 7,500 kronor för uppehållande av en lärostol för svenska språket och litteraturen vid det av svenska statsmakter grundade och fordom i närmare ett århundrade svenska universitetet i Dorpat, där behovet av och intresset för en sådan lärostol alltjämt är synnerligen starkt. I motionen redogjordes utförligt för universitetets märkliga historia och traditioner, uppvisades, huru önskvärd och behövlig den ifrågakvarande lärostolen vore och huru betydande de svenska forsknings- och kulturintressen äro, som genom densamma skulle främjas. Det påvisades även, med huru stor glädje den skulle hälsas icke blott av den svenska utan även av den estniska kulturens målsmän i det mot oss så vänskapligt sinnade land, där universitetet är beläget. Ett stort antal utlåtanden av representanter för myndigheter och sakkunniga voro bifogade, alla livligt tillstyrkande. Bland dessa må nämnas ärkebiskop Söderblom, riksantikvarien Curman, seminarie-rektor Danell (Sveriges främste kännare av de estlandssvenska dialekterna), professor Lundström och Riksföreningen i Göteborg, professorerna Tunberg i Stockholm, Nerman och Cederberg i Dorpat m. fl. Ett synnerligen starkt intresse för saken med hänsyn till betydelsen för svensk historisk forskning betygades av denna forsknings målsmän. Den svenske envoyén i Reval hade därjämte uttalat sin livliga tillslutning till tanken och även intygat den estniska regeringens tillfredsställelse med densamma. I motionen anfördes även såsom ett efterföljansvärt exempel Frankrikes analoga åtgärd rörande franska språket och litteraturen vid samma universitet.

För att ej belasta riksdagstrycket upprepas här icke denna utförliga motivering utan hänvisas till motion I: 109 vid 1925 års riksdag.

Statsutskottet yttrade med anledning av denna motion i sitt utlåtande nr 8 punkt 108:

»Det förslag, som nu motionsvis föreligger, om inrättande av en lärostol i svenska språket vid universitetet i Dorpat, har synts utskottet behjärtansvärt, så mycket mer som det gäller en läroanstalt, grundad av våra förfäder och arbetande bland ett folk, med vilket vi genom historia och kultur känna oss starkt befryndade, och där inom vissa folkgrupper ännu svenskt språk

talas. Utskottet skulle därför sannolikt ställt sig gynnsamt till en framställning av förevarande art, därest den undergått en tillfredsställande förbehandling. Nu föreligger emellertid ärendet i form av en enskild motion, utan att, så vitt utskottet har sig bekant, någon svensk statsmyndighet haft frågan till behandling.» (Jämför dock härom föregående sida, rad 15 ff.)

I sak tillstyrkes alltså framställningen, och det är tydligt, att statsutskottet närmast tänkt sig ett upptagande av saken genom regeringens initiativ. Med anledning därav ingavs efter riksdagens slut en framställning till Kungl. Maj:t, vari under hänvisning till statsutskottets av riksdagen godkända uttalande hemställdes om regeringsinitiativ i frågan. Denna hemställan remitterades till kanslersämbetet för rikets universitet, som efter inhämtande av utlåtande från humanistiska sektionen i Uppsala tillstyrkte framställningen. I det av humanistiska sektionen den 25 september 1925 avgivna, av kanslersämbetet med instämmande återopade utlåtandet heter det:

»Sektionen finner det vara av betydande både vetenskaplig och allmän vikt, att en professur i svenska språket och litteraturen på svenska statens bekostnad upprättas och underhålles vid Dorpats universitet. Den svenska befolkning, som sedan urminnes tider bor på Estlands kust, den studerande ungdom, som även ur dessa svenskars led går till universitetet, Sveriges och Estlands under viktiga tidsskeden gemensamma historia, ävensom de kulturella och ekonomiska förbindelserna mellan de bägge länderna, vilka det är angeläget att stärka och bevara, tala i lika mått för att svenska folket och litteraturen må kunna odlas vid Estlands universitet. Sektionen vill alltså varmt förorda» o. s. v.

Kanslersämbetet tillstyrkte, som nämnt, likaledes, i skrivelse av den 30 sistlidne september, det begärda regeringsinitiativet. Något sådant initiativ kom emellertid icke till stånd. Kungl. Maj:t avslog den 7 januari 1926 framställningen. Några skäl anföras icke för Kungl. Maj:ts negativa beslut.

Den tillgång vi äga i ett från fäderna nedärvt, i det estniska folkets djupaste led rotat synnerligen varmt förtroende för svensk odling bör emellertid omhuldas, vilket här kan ske utan stor uppoffring och samtidigt med betydande gagn för svensk kultur och vetenskap.

Under hänvisning till vad sålunda anförts samt i övrigt, med hänsyn till detaljer, dels till motionen I: 109 vid 1925 års riksdag, dels till humanistiska sektionens i Uppsala till kanslersämbetet ingivna och i Kungl. Maj:ts kansli tillgängliga utlåtande i dess helhet föreslås härmed,

att riksdagen måtte för sin del besluta att till Kungl. Maj:ts disposition ställa ett årligt belopp av sjutusenfemhundra (7,500) kronor för vartdera av fem år i och för uppehållande av en professur i svenska språket och litteraturen vid universitetet i Dorpat och att ovannämnda summa

första gången får disponeras för ändamålet under nästkommande budgetår på de villkor Kungl. Maj:t finner lämpligt bestämma.

Stockholm den 22 januari 1926.

J. Bergman.

N. S. Norling.

And. Pers.

William Linder.

John Sandén.

Elof B. Andersson.

E. Thulin.

N. J. F. Almkvist.

G. A. Larsén.

Martin Fehr.

Karl Sandegård.

